

ЕКОНОМІКА

ОТРИМАНО:

18 Квітня 2024

ПРИЙНЯТО:

18 Травня 2024

ВИПУСК:

20 Червня 2024

УДК 658:338.24

DOI 10.26661/2522-1566/2024-2/28-01

МЕТОДИКА ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ
ТВАРИННИЦТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

Перегуда Ю.А.*

*к. геогр. н., докторант кафедри глобальної економіки Національного університету
біоресурсів і природокористування України,*

*доцент кафедри глобальної економіки Національного університету біоресурсів і
природокористування України,*

м. Київ, Україна

*доцент кафедри організації туристичної діяльності ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна
Академія управління персоналом»*

м. Київ, Україна

ORCID 0000-0002-1434-2509

**Email автора для листування: julia_pereguda@ukr.net*

Анотація. Стаття присвячена формуванню нових наукових рішень щодо розробки методики оцінки конкурентоспроможності української продукції тваринництва на світових, міжнародних та національних ринках збуту з врахування впливу економічних викликів. Наголошено, що українські підприємства тваринництва мають помилки у оцінці конкурентоспроможності продукції (КП) та виявленні сильних і слабких сторін власної конкурентної позиції на світових, міжнародних та національних ринках збуту через відсутність адекватних методик оцінки КП. **Метою** статті є розробка методики оцінки конкурентоспроможності української продукції тваринництва на світових, міжнародних та національних ринках збуту з врахування впливу економічних викликів. **Методологія:** використано комплекс загальних та спеціальних методів на емпіричному і теоретичному рівнях, таких як: історичний та компаративної оцінки – для оцінювання конкурентоспроможності української продукції тваринництва на світовому ринку збуту; порівняння – для формування вимог до сучасної методики оцінки конкурентоспроможності продукції тваринництва (КПТ) на світових, міжнародних та національних ринках збуту з врахування впливу економічних викликів; логічного узагальнення та наукової абстракції – для визначення ключових складових методики, що рекомендується для проведення оцінки конкурентоспроможності української продукції тваринництва на національних, міжнародних та світовому ринках збуту; аналізу та синтезу – для характеристики групових блоків методики оцінки КПТ; методи систематизації, групування і логічного узагальнення для систематизації інформації, формування висновків і наукових пропозицій статті. У статті використано системно-функціональний, історичний та системний підходи у розкритті та вирішенні проблематики розробки методики оцінки конкурентоспроможності української продукції тваринництва на світових, міжнародних та національних ринках збуту з врахуванням впливу економічних викликів. **Результати:** розроблено методику оцінки конкурентоспроможності української продукції тваринництва з врахуванням впливу на КПТ економічних викликів.

Ключові слова: економічні виклики, конкурентоспроможність, методика оцінки, оцінка, продукція тваринництва.

JEL Classification: O13, Q10.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Українське тваринництво має значні проблеми щодо формування і забезпечення конкурентоспроможності продукції. Так, за період з 2012 по 2022 рік світовий ринок м'яса та продуктів з м'яса виріс на 16,29 %, а виробництво м'яса та продуктів з м'яса в Україні зросло тільки на 2,71 %, що призвело до зменшення питомої ваги української продукції на світових ринках на 0,08 % до 0,65 % у 2022 році. Тільки по виробництву курятини українські виробники показували позитивну динаміку виробництва і збуту. Ситуація у виробництві молока та молочних продуктів в Україні ще критичніша. За період з 2012 по 2022 рік на фоні зростання світового ринку молока та молочних продуктів на 27,14 %, в Україні його виробництво знизилось на 26,16 %, що призвело до зменшення частки країни на світовому ринку на 0,49 % до 0,55 % у 2022 році. Найбільш критичною була ситуація на ринку яєць та продуктів з яєць, де на фоні значного зростання світового ринку у період з 2012 по 2022 рік на 28,08 %, в Україні виробництво знизилось на 28,71 %, що призвело до зменшення частки країни на світовому ринку на 0,65 % до 0,68 % у 2022 році [1].

Проблеми українського тваринництва з конкурентоспроможністю продукції були пов'язані з не можливістю українських виробників адекватно реагувати на економічні виклики та швидкі зміни ситуації на світових, міжнародних та національних ринках збуту продукції. Світова пандемія, перехід на постіндустріальну модель розвитку економічних систем різного рівня, зростання екологічних вимог, нарощування цифровізації, перехід на циркулярну модель розвитку, російська військова агресія призвели до втрати конкурентних позицій української продукції тваринництва на світових, міжнародних та національних ринках збуту.

Значною проблемою для українських виробників продукції тваринництва та безпосередньо української продукції тваринництва у сфері конкурентоспроможності були помилки у оцінці конкурентоспроможності та виявленні сильних і слабких сторін власної конкурентної позиції на світових, міжнародних та національних ринках збуту. Діючі методики оцінки конкурентоспроможності продукції є недостатньо придатними для оцінки конкурентоспроможності продукції тваринництва в умовах економічних викликів та швидкої трансформації економічних систем різного рівня, що вимагає пошуку нових, адаптованих до сучасних умов методик оцінки конкурентоспроможності продукції тваринництва (КПТ). Наведена науково-практична проблема вимагає проведення подальших наукових розвідок та формування відповідних практичних рекомендацій, що і обумовило актуальність проведення дослідження.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика розробки методик оцінки конкурентоспроможності продукції, у тому числі продукції тваринництва, знаходиться у фокусі уваги українських та іноземних вчених.

Закордонні вчені, акцентують увагу, або на загальних аспектах оцінки конкурентоспроможності та намагаються запропонувати універсальну методику оцінки, або акцентують увагу на новітніх розробках у певних напрямках оцінки (графічні методи, експертні методи з математичною інтерпретацією результатів, акцент на певні види продукції з врахуванням специфіки конкурентоспроможності). Звертаємо увагу на розробки у сфері оцінки конкурентоспроможності продукції, у тому числі тваринництва, наступних закордонних науковців: Е. Фуїор, Т. Заваткі, І. Максим [2]; А. Ліусваїтієне, К. Перескіс, Н. Славінскаїте, Т. Лімба [3]; Ю. Лонг [4]; С. Божнек [5] та інших.

Українські науковці у своїх наукових розробках, акцентують увагу, або на адаптації закордонних методик оцінки до українських реалій забезпечення конкурентоспроможності продукції на світових, міжнародних та національних ринках, або на розробку унікальних для України методик оцінки конкурентоспроможності продукції, у тому числі продукції тваринництва. Відмічаємо роботи: В.Й. Бакай та Д.В. Лінник [6]; А.А. Степанкової [7]; С.Ф. Кучер та В.Г. Васильєва [8]; Н. Лисенко [9]; Н.М. Зарицької [10] та інших.

Не зважаючи на значний науковий доробок щодо вирішення проблем оцінки конкурентоспроможності продукції та розробки відповідних методик проведення оцінювання, не розкритими залишаються теоретико-практичні проблеми оцінювання конкурентоспроможності української продукції тваринництва на світових, міжнародних та національних ринках збуту з врахування впливу економічних викликів, що вимагає продовження проведення досліджень.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ ТА ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою проведення дослідження виступає розробка методики оцінки конкурентоспроможності української продукції тваринництва на світових, міжнародних та національних ринках збуту з врахування впливу економічних викликів.

МЕТОДОЛОГІЯ

В межах наукового дослідження, для досягнення мети статті, використано комплекс загальних та спеціальних методів на емпіричному і теоретичному рівнях, таких як: історичний та компаративної оцінки – для оцінювання конкурентоспроможності української продукції тваринництва на світовому ринку збуту; порівняння – для формування вимог до сучасної методики оцінки конкурентоспроможності продукції тваринництва (КПТ) на світових, міжнародних та національних ринках збуту з врахування впливу економічних викликів; логічного узагальнення та наукової абстракції – для визначення ключових складових методики, що рекомендується для проведення оцінки конкурентоспроможності української продукції тваринництва на національних, міжнародних та світовому ринках збуту; аналізу та синтезу – для характеристики групових блоків методики оцінки КПТ; методи систематизації, групування і логічного узагальнення для систематизації інформації, формування висновків і наукових пропозицій статті.

Методологія дослідження спирається на системно-функціональний, історичний та системний підходи у розкритті та вирішенні проблематики розробки методики оцінки конкурентоспроможності української продукції тваринництва на світових, міжнародних та національних ринках збуту з врахуванням впливу економічних викликів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Існуючи методики оцінки конкурентоспроможності продукції, не у повній мірі підходять до адекватної оцінки конкурентоспроможності продукції тваринництва українських підприємств на національних, міжнародних та світовому ринках, оскільки, або є досить простими і спираються на один чи декілька ключових показників конкурентоспроможності, що не дозволяє отримати достатній за розміром масив управлінської інформації, або є загальними і не враховують специфіку конкуренції у галузі тваринництва на світовому, міжнародних та національних ринках, або не враховують вплив економічних викликів, таких як: світова пандемія, перехід на постіндустріальну модель розвитку економічних систем різного рівня, зростання екологічних вимог, нарощування цифровізації, перехід на циркулярну модель розвитку, російська військова агресія.

Проблеми щодо здійснення оцінки конкурентоспроможності продукції тваринництва українських підприємств на національних, міжнародних та світовому ринках вимагають розробки нової методики, що буде враховувати вплив на КПП економічних викликів. Наведемо вимоги до сучасної методики оцінки конкурентоспроможності продукції тваринництва на світових, міжнародних та національних ринках збуту з врахування впливу економічних викликів (рис. 1).

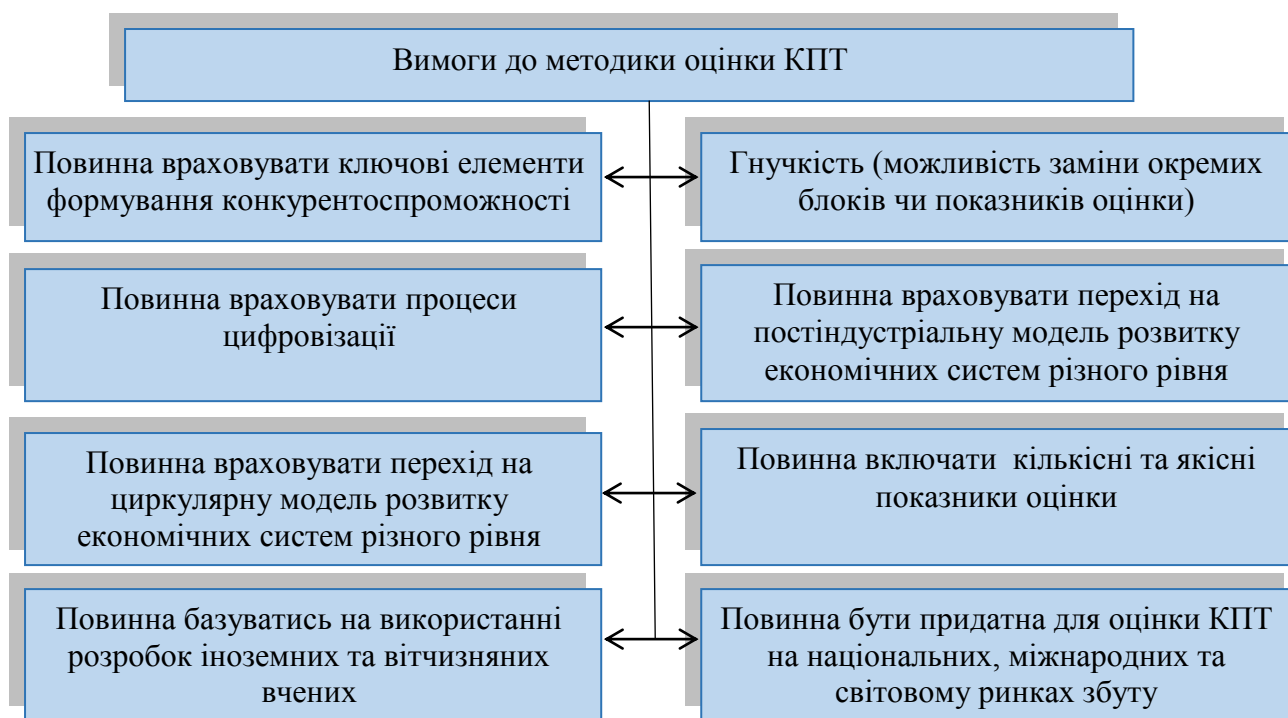


Рис. 1. Вимоги до сучасної методики оцінки конкурентоспроможності продукції тваринництва на світових, міжнародних та національних ринках збуту з врахування впливу економічних викликів

Джерело: власні дослідження.

Розкриємо ключові складові методики, що рекомендується для проведення оцінки конкурентоспроможності української продукції тваринництва на національних, міжнародних та світовому ринках збуту:

1. Оцінювання буде здійснюватись по шести групових блоках, які будуть враховувати вплив на КПП факторів макро-, мезо-, мікрорівня. Кожен рівень функціонування економічних систем буде включати два групові блоки оцінювання: макрорівень - держава та ринок; мезорівень - галузь та регіон держави; мікрорівень – підприємство та продукція. У процесі оцінювання кількість блоків можливо збільшувати або зменшувати під впливом зміни вимог до управлінської інформації, яку надає методика оцінювання.

2. Кожен груповий блок проведення оцінки включає десять одиничних кількісних та якісних показників здійснення оцінки. Кількість та безпосередньо самі одиничні показники оцінки по кожному груповому блоку можливо змінювати під впливом зміни вимог до управлінської інформації, яку надає методика оцінювання.

3. Оцінювання здійснюється за матричним бальним методом оцінки на основі використання «матриці Нільсена» [6, с. 278].

При цьому кожному груповому блоку присвоюється питома вага (сума дорівнює 1,0) для розрахунку підсумкового показника (загальної оцінки конкурентоспроможності продукції тваринництва на відповідному ринку): продукція та підприємство по 0,30; держава, ринок, галузь, регіон по 0,10. У групових блоках питома вага одиничних показників дорівнює питомій вазі групового блоку.

4. Для проведення оцінки обирають продукти-аналоги, тобто ідентичні продукти за складом, якістю та смаковими характеристиками або продукти-замінники, тобто штучні продукти або рослинні замінники продукції тваринництва, а також відповідні ринки на яких буде оцінюватись КПП. Ринки обираються за двома параметрами: охоплення (світовий, міжнародні, національний), рівень конкуренції (висококонкурентний, середньоконкурентний, низькоконкурентний ринок, ринок з обмеженнями).

5. Оцінки робляться по одиничним показникам, груповим блокам та загалом по всім блокам (загальна оцінка конкурентоспроможності продукції тваринництва на відповідному ринку).

У методиці береться стобальна шкала оцінювання, що особливо зручно для якісних показників оцінки. Для одиничних показників та групових блоків виділено чотири критерії оцінки: 0-25 – аутсайдер - критичні проблеми з показником (блоком показників), що вимагає концентрації на їх усуненні або нівелюванні впливу на конкурентоспроможність продукції; 26-50 – наявність значних проблем з показником (блоком показників), що вимагають уваги та вирішення; 51-75 – відсутність проблем; 76-100 – лідер за показником (блоком показників). Загальна оцінка КПП на визначеному ринку буде мати також чотири критерії оцінки: 0-25 – аутсайдер (рекомендовано піти з ринку); 26-50 – проблеми з конкурентоспроможністю (рекомендовано піти з ринку або критично змінити підходи до формування і забезпечення конкурентоспроможності продукції); 51-75 – достатній рівень конкурентоспроможності (рекомендовано сконцентруватись на захисті конкурентних позицій або перейти у лідери ринку); 76-100 – лідер ринку (рекомендовано сконцентруватись на захисті конкурентних позицій та розширенні ринку або на захопленні більшої частки ринку).

6. У кожний блок оцінки КПП буде включено одиничні показники рівня цифровізації та рівня переходу на постіндустріальну циркулярну зелену модель розвитку, з акцентом на їх вплив на конкурентоспроможність продукції тваринництва.

Для оцінки рівня переходу на постіндустріальну циркулярну зелену модель розвитку (ПЦЗМР) рекомендується використовувати показники ОЕСР [11], індикатори зеленої економіки ЮНЕП [12], показники зеленої економіки Польщі [13], індикатори Глобального Індексу Зеленої економіки [14], показники системи вимірювання прогресу зеленої економіки (GEP), що розроблена Партнерством для дій щодо зеленої економіки (PAGE) ООН [15].

Надалі надамо характеристику груповим блокам методики оцінки КПП, а також розкриємо одиничні показники для кожного блоку оцінки:

1. Держава – генерує позитивні або негативні шоки для ринків та продукції за рахунок управлінських впливів, у тому числі через податкову політику та законодавчо-нормативні документи. Держава має значне але не ключове значення для конкурентоспроможності продукції (КП), що дозволило взяти питому вагу для розрахунків у розмірі 0,1. Наведемо матрицю оцінки КПП за блоком «Держава» враховуючи одиничні показник оцінки та питому вагу блоку і окремих показників, а також критерії оцінки (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця оцінки КІПТ за блоком «Держава»

Блок конкурентоспроможності	Вагомість	Порівняння з державами, де виготовляють продукти-аналоги або продукти-замінники (штучні та рослинні замінники продукції тваринництва), що постачаються на визначений ринок			
		0-25 (аутсайдер, критичні проблеми)	26-50 (значні проблеми)	51-75 (відсутність проблем)	76-100 (лідер за критерієм)
Держава	0,10				
Одиничні показники:					
1. Конкурентоспроможність держави	0,10				
2. Законодавчо-нормативна база	0,10				
3. Підтримка підприємств тваринництва	0,10				
4. Корупція	0,10				
5. Тіньова економіка	0,10				
6. Розвиток інститутів	0,10				
7. Інвестиції	0,10				
8. Інновації	0,10				
9. Цифровізація	0,10				
10. ПЦЗМР	0,10				
Разом по блоку	0,10				

Джерело: власні дослідження.

2. Ринки визначають підходи до формування конкурентоспроможності продукції та сукупність конкурентних переваг, що важливі для збуту продукції. При цьому висококонкурентний ринок характеризується: значною кількістю конкурентів, високими витратами на вхід та вихід, акцентом на маркетинг та креативність у просуванні продукції до споживачів, жорсткою конкурентною боротьбою навіть за незначні частки ринку, постійним пошуком нових конкурентних переваг. Середньоконкурентний ринок дозволяє сконцентруватись на ключових для ринку факторах конкурентоспроможності продукції, обмежити витрати на маркетинг, сконцентруватись на угодах з конкурентами та формуванні ринкових альянсів виробників. Низькоконкурентний ринок характеризується: майже повною відсутністю конкурентної боротьби, можливістю для підприємств отримувати додаткові прибутки від продажу продукції через наявність ринкової сили та використання асиметрії інформації, низькими витратами на маркетинг та просування продукції до споживачів, наявністю поза ринкових угод між виробниками продукції. Для ринку з обмеженнями характерним є наявність обмежень, що не дозволяють вийти на нього іншим виробникам продукції або роблять такий вихід вкрай складним та витратним по ресурсам, у тому числі витратам часу. Обмеженнями для ринку можуть бути: державно-адміністративні обмеження щодо входу та функціонування на ринку; виробничі обмеження; екологічні обмеження; релігійні обмеження; культурні обмеження. Враховуючи важливість ринків для конкурентоспроможності продукції але можливість для підприємств обійти більшість ринкових обмежень, цьому блоку оцінки була присвоєна питома вага – 0,1. Наведемо матрицю оцінки КІПТ за блоком «Ринок» враховуючи одиничні показники оцінки та питому вагу блоку і окремих показників, а також критерії оцінки (табл. 2).

Таблиця 2

Матриця оцінки КІПТ за блоком «Ринок»

Блок конкурентоспроможності	Вагомість	Порівняння з продуктами-аналогами або продуктами-замінниками (штучні та рослинні замінники продукції тваринництва), що представлені на відповідному ринку			
		0-25 (аутсайдер, критичні проблеми)	26-50 (значні проблеми)	51-75 (відсутність проблем)	76-100 (лідер за критерієм)
Ринок	0,10				
Одиничні показники:					
1. Рівень конкуренції на ринку	0,10				
2. Рівень концентрації ринку	0,10				
3. Обмеження	0,10				
4. Корупція	0,10				
5. Тіньова економіка	0,10				
6. Розміри ринку	0,10				
7. Інвестиції	0,10				
8. Інновації	0,10				
9. Цифровізація	0,10				
10. ПЦЗМР	0,10				
Разом по блоку	0,10				

Джерело: власні дослідження.

3. Галузь для конкурентоспроможності продукції відіграє суттєве але не визначальне значення. Рівні розвитку галузі та інтеграції учасників галузі можуть виступати, як додатковою конкурентною перевагою, так і бути проблемою, що впливає на конкурентоспроможність продукції. При цьому підприємство може не скористатись конкурентними перевагами, що надає галузь або нівелювати проблеми для конкурентоспроможності продукції, що породжені розвитком галузі. Враховуючи наведене, цьому блоку оцінки було надано значення питомої ваги – 0,1. Наведемо матрицю оцінки КІПТ за блоком «Галузь» враховуючи одиничні показник оцінки та питому вагу блоку і окремих показників, а також критерії оцінки (табл. 3).

Таблиця 3

Матриця оцінки КІПТ за блоком «Галузь»

Блок конкурентоспроможності	Вагомість	Порівняння з продуктами-аналогами або продуктами-замінниками (штучні та рослинні замінники продукції тваринництва), що виготовляються та постачаються на визначений ринок відповідними галузями інших країн світу			
		0-25 (аутсайдер, критичні проблеми)	26-50 (значні проблеми)	51-75 (відсутність проблем)	76-100 (лідер за критерієм)
Галузь	0,10				
Одиничні показники:					
1. Конкурентоспроможність галузі	0,10				
2. Нормативна база	0,10				
3. Підтримка підприємств тваринництва	0,10				
4. Корупція	0,10				
5. Тіньова економіка	0,10				
6. Розвиток інститутів	0,10				
7. Інвестиції	0,10				
8. Інновації	0,10				
9. Цифровізація	0,10				
10. ПЦЗМР	0,10				
Разом по блоку	0,10				

Джерело: власні дослідження.

4. Зростання важливості регіонів країн для формування КП, особливо агропродукції, у тому числі тваринництва, що почалось з кінця XX сторіччя та продовжилось у XXI сторіччі призвело до необхідності виділити їх у окремий блок оцінки поза блоком оцінки «Держава». При цьому, як і з державою, регіони можуть генерувати позитивні і негативні шоки в межах формування КП, які підприємства можуть використовувати або не використати/нівелювати. Наведене дозволяє надати значення питомої ваги блоку на рівні 0,1. Наведемо матрицю оцінки КПТ за блоком «Регіон» враховуючи одиничні показник оцінки та питому вагу блоку і окремих показників, а також критерії оцінки (табл. 4).

Таблиця 4

Матриця оцінки КПТ за блоком «Регіон»

Блок конкурентоспроможності	Вагомість	Порівняння з продуктами-аналогами або продуктами-замінниками (штучні та рослинні замінники продукції тваринництва), що виготовляються та постачаються на визначений ринок з інших регіонів країни або регіонів інших країн світу			
		0-25 (аутсайдер, критичні проблеми)	26-50 (значні проблеми)	51-75 (відсутність проблем)	76-100 (лідер за критерієм)
Регіон	0,10				
Одиничні показники:					
1. Конкурентоспроможність регіону	0,10				
2. Нормативна база	0,10				
3. Підтримка підприємств тваринництва	0,10				
4. Корупція	0,10				
5. Тіньова економіка	0,10				
6. Розвиток інститутів	0,10				
7. Інвестиції	0,10				
8. Інновації	0,10				
9. Цифровізація	0,10				
10. ПЦЗМР	0,10				
Разом по блоку	0,10				

Джерело: власні дослідження.

5. Підприємство є ключовим у межах формування конкурентоспроможності продукції, визначаючи рівень та безпосередньо впливаючи на зміни рівня конкурентоспроможності продукції, що дозволило визначити питому вагу цього блоку оцінки на рівні 0,3. При цьому саме підприємство, в межах здійснення управлінських впливів керівниками та персоналом, може нівелювати негативні впливи на КП складових інших блоків оцінки, а також збільшувати кількість конкурентних переваг власної продукції чи навпаки, зменшувати їх кількість через помилки, які мають різні причини: управління; виробництво; маркетинг; збут; постачання; взаємовідносини з контрагентами, конкурентами, споживачами, суспільством та персоналом; рівень адаптації до економічних викликів; гнучкість; наявність та якість антикризового управління, у тому числі антикризового фінансового управління; зовнішньоекономічна політика; фінансова політика; цінова політика; політика забезпечення якості. Наведемо матрицю оцінки КПТ за блоком «Підприємство» враховуючи одиничні показник оцінки та питому вагу блоку і окремих показників, а також критерії оцінки (табл. 5).

Таблиця 5

Матриця оцінки КІПТ за блоком «Підприємство»

Блок конкурентоспроможності	Вагомість	Порівняння з підприємствами, що виготовляють та постачають продукти-аналоги або продукти-замінники (штучні та рослинні замінники продукції тваринництва) на визначений ринок			
		0-25 (аутсайдер, критичні проблеми)	26-50 (значні проблеми)	51-75 (відсутність проблем)	76-100 (лідер за критерієм)
Підприємство	0,30				
Одиничні показники:					
1. Конкурентоспроможність підприємства	0,30				
2. Частка підприємства на ринку	0,30				
3. Фінансовий стан підприємства	0,30				
4. Якість та рівень управління	0,30				
5. Операційна діяльність	0,30				
6. Персонал	0,30				
7. Маркетинг	0,30				
8. Інновації	0,30				
9. Цифровізація	0,30				
10. ПЦЗМР	0,30				
Разом по блоку	0,30				

Джерело: власні дослідження.

6. Продукція є базисом, на рівні з підприємством, формування КП, що дозволяє визначити питому вагу цього блоку оцінки на рівні 0,3. Ціна, якість, канали просування, смакові якості, пакування та фасування, маркетингове супроводження визначають сприйняття продукції ринком та споживачами. Важливим для КП є рівень цифровізації, інновації та використання складових ПЦЗМР. Наведемо матрицю оцінки КІПТ за блоком «Продукція» враховуючи одиничні показник оцінки та питому вагу блоку і окремих показників, а також критерії оцінки (табл. 6).

Таблиця 6

Матриця оцінки КІПТ за блоком «Продукція»

Блок конкурентоспроможності	Вагомість	Порівняння з продуктами-аналогами або продуктами-замінниками (штучні та рослинні замінники продукції тваринництва) на визначеному ринку			
		0-25 (аутсайдер, критичні проблеми)	26-50 (значні проблеми)	51-75 (відсутність проблем)	76-100 (лідер за критерієм)
Продукція	0,30				
Одиничні показники:					
1. Ціна	0,30				
2. Якість	0,30				
3. Канали просування	0,30				
4. Смакові якості	0,30				
5. Відповідність вподобанням споживачів	0,30				
6. Пакування та фасування	0,30				
7. Маркетингове супроводження	0,30				
8. Інновації	0,30				
9. Цифровізація	0,30				
10. ПЦЗМР	0,30				
Разом по блоку	0,30				

Джерело: власні дослідження.

Відзначаємо критичну важливість для формування та підвищення конкурентоспроможності продукції тваринництва в умовах економічних викликів отримання менеджерами підприємств достатньої та об'єктивної управлінської інформації, яка генерується в межах використання адекватних методик оцінки КПТ.

ВИСНОВКИ

Економічні виклики, що супроводжують розвиток української галузі тваринництва, постійно деформують конкурентоспроможність вітчизняних підприємств тваринництва та продукції тваринництва. Наведене вимагає отримання менеджерами підприємств управлінської інформації, яка допоможе формувати правильну реакцію на економічні виклики та забезпечити достатній рівень КПТ. В цих умовах значно зростає важливість розробки і запровадження адекватних сучасним реаліям методик оцінки конкурентоспроможності продукції тваринництва.

Проведене дослідження дозволило розробити та запропонувати для використання методику оцінки конкурентоспроможності української продукції тваринництва з врахуванням впливу на КПТ економічних викликів.

Практичне впровадження пропозицій і висновків даної статті слід розглядати в контексті їх важливості для підвищення конкурентоспроможності продукції українських підприємств галузі тваринництва на світових, міжнародних та національних ринках збуту.

Перспективи подальших досліджень на основі і з використанням наукових результатів проведеного дослідження, полягають у розробці стратегічного забезпечення формування конкурентоспроможності продукції тваринництва в умовах економічних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. U.S. Department of Agriculture. Livestock and Poultry : World Markets and Trade. 2023. URL: <https://usda.library.cornell.edu/concern/publications/73666448x?locale=en&page=5#release-items> (дата звернення: 28.05.2024).
2. Fuior E., Zavatzki T., Maxim I. Competitiveness of the enterprise: the essence and methods of evaluation. The yearbook of the «GH. ZANE» institute of economic researches, Gheorghe Zane Institute for Economic and Social Research (from THE ROMANIAN ACADEMY, JASSY BRANCH). 2019. Vol. 28(1). Pp. 33-50.
3. Liučvaitienė A., Peleckis K., Slavinskaitė N., Limba T. Theoretical Models of Business Competitiveness : Formation and Evaluation. Strategic Management Quarterly. 2013. Vol. 1. No. 1. Pp. 31-44.
4. Long Y. Export competitiveness of agricultural products and agricultural sustainability in China. Regional Sustainability. 2021. Vol. 2. Issue 3. Pp 203-210.
5. Bojnec S. Three Concepts of Competitiveness Measures for Livestock Production in Central and Eastern Europe. Agriculturae Conspectus Scientificus. 2003. Vol. 68. No. 3. Pp. 209-220.
6. Бакай В.Й., Ліннік Д.В. Особливості визначення та оцінки конкурентоспроможності продукції підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2021. № 6. Том 1. С. 272-279.
7. Степанкова А.А. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції. Ефективна економіка. 2012. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=954> (дата звернення: 28.05.2024).
8. Кучер С.Ф., Васильєв В.Г. Конкурентоспроможність продукції та методи її оцінки. Причорноморські економічні студії. Економіка та управління підприємствами. 2017. № 16. С. 60-63.

9. Лисенко Н. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції м'ясопереробних підприємств. Актуальні проблеми економіки. 2007. №1 (77). С.61-68.
10. Заріцька Н.М. Оцінка конкурентоспроможності продукції підприємства. Ефективна економіка. 2015. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4647> (дата звернення: 28.05.2024).
11. OECD. Green Growth Indicators 2017. Paris : OECD Publishing, 2017. URL: 10.1787/9789264268586-en (дата звернення: 28.05.2024).
12. United Nations Environment Programme. Measuring Progress towards an Inclusive Green economy. 2012. URL: <https://www.gwp.org/globalassets/global/toolbox/references/measuring-progress-towards-an-inclusive-green-economy-unep-2012.pdf> (дата звернення: 28.05.2024).
13. Statistics Poland. Green economy indicators in Poland. Warsaw : CSO, 2022. URL: <https://stat.gov.pl/en/topics/environment-energy/environment/green-economy-indicators-in-poland-2022,3,5.html> (дата звернення: 28.05.2024).
14. GGGI. The Global Green Economy Index. 2023. URL: <https://greengrowthindex.gggi.org> (дата звернення: 28.05.2024).
15. The Partnership for Action on Green Economy (PAGE). Green Economy Progress (GEP). 2023. URL: <https://archive.un-page.org/green-economy-progress-measurement-framework> (дата звернення: 28.05.2024).

REFERENCES

- U.S. Department of Agriculture (2023). Livestock and Poultry : World Markets and Trade. Available at: <https://usda.library.cornell.edu/concern/publications/73666448x?locale=en&page=5#release-items> (Accessed 28 May 2024).
- Fuor E., Zavlatki T., Maxim I. (2019). Competitiveness of the enterprise: the essence and methods of evaluation. *The yearbook of the «GH. ZANE» institute of economic researches, Gheorghe Zane Institute for Economic and Social Research (from THE ROMANIAN ACADEMY, JASSY BRANCH)*. 2019, Vol. 28(1), pp. 33-50.
- Liučvaitienė A., Peleckis K., Slavinskaitė N., Limba T. (2013). Theoretical Models of Business Competitiveness : Formation and Evaluation. *Strategic Management Quarterly*, 2013, Vol. 1, No. 1, pp. 31-44.
- Long Y. (2021). Export competitiveness of agricultural products and agricultural sustainability in China. *Regional Sustainability*, Vol. 2, Issue 3, pp 203-210.
- Bojnec S. (2003). Three Concepts of Competitiveness Measures for Livestock Production in Central and Eastern Europe. *Agriculturae Conspectus Scientificus*, Vol 68, No. 3, pp. 209-220.
- Bakai V.I., Linnik D.V. (2021). Peculiarities of determining and assessing the competitiveness of the company's products. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, № 6, Vol. 1, pp. 272-279. [in Ukrainian].
- Stepankova A.A. (2012). Methods of evaluating the competitiveness of products. *Efektivna ekonomika*, № 2. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=954> (Accessed 28 May 2024). [in Ukrainian].
- Kucher S.F., Vasyliiev V.H. (2017). Competitiveness of products and methods of its assessment. *Prychornomorski ekonomichni studii. Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy*, № 16, pp. 60-63. [in Ukrainian].
- Lysenko N. (2007). Methods of evaluating the competitiveness of products of meat processing enterprises. *Aktualni problemy ekonomiky*, №1 (77), pp. 61-68. [in Ukrainian].
- Zaritska N.M. (2015). Evaluation of the competitiveness of the company's products. *Efektivna ekonomika*, № 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4647> (Accessed 28 May 2024). [in Ukrainian].

Perehuda, Yu. (2024). Methods for assessing livestock products competitiveness under economic challenges. *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*, 2(28), 8-19. <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2024-2/28-01>

OECD (2017). *Green Growth Indicators 2017*. Paris : OECD Publishing. Available at: 10.1787/9789264268586-en (Accessed 28 May 2024).

United Nations Environment Programme (2012). *Measuring Progress towards an Inclusive Green economy*. Available at: <https://www.gwp.org/globalassets/global/toolbox/references/measuring-progress-towards-an-inclusive-green-economy-unep-2012.pdf> (Accessed 28 May 2024).

Statistics Poland (2022). *Green economy indicators in Poland*. Warsaw : CSO. Available at: <https://stat.gov.pl/en/topics/environment-energy/environment/green-economy-indicators-in-poland-2022,3,5.html> (Accessed 28 May 2024).

GGGI (2023). *The Global Green Economy Index*. Available at: <https://greengrowthindex.gggi.org> (Accessed 28 May 2024).

The Partnership for Action on Green Economy (PAGE) (2023). *Green Economy Progress (GEP)*. Available at: <https://archive.un-page.org/green-economy-progress-measurement-framework> (Accessed 28 May 2024).

METHODS FOR ASSESSING LIVESTOCK PRODUCTS COMPETITIVENESS UNDER ECONOMIC CHALLENGES

Yuliia Perehuda

Kyiv, Ukraine

Annotation. The article is devoted to the formation of new scientific solutions regarding the development of methods for assessing Ukrainian livestock product competitiveness in world, international, and national sales markets, considering the impact of economic challenges. It has been emphasized that Ukrainian livestock enterprises have errors in assessing the competitiveness of products (CP) and identifying the strengths and weaknesses of their own competitive position in the world, international, and national sales markets due to the lack of adequate methods of evaluating CP. **The article aims** to develop a methodology for assessing Ukrainian livestock product competitiveness in world, international, and national sales markets, taking into account the impact of economic challenges. **Methodology:** a set of general and special methods has been used at the empirical and theoretical levels. It includes historical and comparative assessments to evaluate the competitiveness of Ukrainian livestock products in the world market, comparison – to form requirements for the modern method of assessing livestock products competitiveness of (CLP) on world, international, and national sales markets, taking into account the impact of economic challenges; logical generalization and scientific abstraction – to determine the key components of the methodology recommended for assessing Ukrainian livestock products competitiveness in national, international, and world sales markets; analysis and synthesis – to characterize the group blocks of CLP assessment methodology; methods of systematization, grouping, and logical generalization for information systematization, formation of conclusions and scientific proposals of the article. The article uses system-functional, historical, and systemic approaches to reveal and solve the problems of developing a methodology for assessing Ukrainian livestock product competitiveness in world, international, and national sales markets, taking into account the impact of economic challenges. **Results:** methods for assessing Ukrainian livestock product competitiveness have been developed, taking into account the impact of economic challenges on the CLP.

Keywords: economic challenges, competitiveness, methods for assessing, assessment, livestock products.